

gewoon
KLIMMEN
en van het
UITZICHT
genieten

ANWB
Extra

Boedapest

Wellness uit de Ottomaanse tijd

SHOPPEN OP
Z'N HONGAARS

Een koffie
alstublieft!

HET JOODSE LEVEN
EN 'RUINEKROEGEN'

De nationale trots van de Hongaren

Hoe klinkt
Boedapest?

2,5 KM
ALLURE

MET
UITNEEMBARE
KAART

Boedapest

Uitgeverij ANWB

Inhoud

Het belangrijkste eerst

Dit is Boedapest

Boedapest in cijfers

Wat is waar?

Kodakmoment

Dampend ontspannen

Voor vorst en vaderland

Café met allure

Het kompas van Boedapest

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

1

Ontdekkingsstocht per boot – **levensader Donau**

2

Museumpaleis met uitzicht – **het Burchtpaleis**

Door pittoreske oude straatjes – **de Burchtwijk**

3

4

Bisschoppen, heksen en Habsburgers – **de Gellértheuvel**

5

Baden in oosterse luxe en jugendstil – **Gellért- en Rudasbadhuis**

6

Paprika en porselein – **winkelen rond de Váci utca**

7

Literatuur en hemelse zoetheit – **koffiehuizen en patisserieën**

8

Synagogen, klezmer en uitgaan – **de oude Joodse wijk**

9

Macht en pracht – **Leopoldstad**

10

De mooiste boulevard van Boedapest – **Andrássy út**

11

Tussen opera en musical – **Het Broadway van Pest**

12

In het teken van de kunst en de geschiedenis – **het Heldenplein**

13

Dierentuin, sprookjeskasteel en wellness – **Varósliget**

Groene long in de Donau – **Margaretha-eiland**

Even de stad uit – **uitstapje naar de heuvels van Boeda**

Museumlandschap van Boedapest

Pronkjuwelen van de Jugendstil

Gedenkplaatsen – begraafplaatsen

Gedenkplaatsen van de Holocaust

Pauze, even rebooten

Overnachten

Eten en drinken

Winkelen

Uitgaan

Reisinformatie

Hoe zegt u?

Register

Fotoverantwoording

Colofon

Herinner je je deze nog?

Het belangrijkste eerst

De Donaupromenade is een must!

Je zult het uitzicht met vele anderen moeten delen, maar de Donaupromenade in Pest is dan ook niet voor niets tot Werelderfgoed bekroond. Het mooist is de aanblik in de avond, als de feestelijk verlichte Kettingbrug, het monumentale Burchtpaleis en de Gellértheuvel met het Vrijheidsbeeld voor een extra sfeervol decor zorgen.

Baden in weelde

De warmwaterbronnen van Boedapest werden al gebruikt door de Romeinen en de Ottomanen. Kies voor wellness in een nostalgisch decor uit de Jugendstil van het Gellértbadhuis (zie ook), het paleisachtige Széchenyibadhuis (zie ook) of het Ottomaanse Rudasbadhuis (zie ook).

De stad op een comfortabele manier ontdekken

Wil je veel zien maar heb je niet de puf om alles te voet te doen? Geen probleem: neem gewoon de tram! Lijn 2 rijdt langs de Donau aan de zijde van Pest, lijnen 19 en 41 volgen de oever aan de andere zijde. Tramlijnen 4 en 6 zijn vooral handig om (buiten de spits) de oude glorie langs de Grote Ring te ontdekken.

Een stad om te flaneren

Heerlijk slenteren kan bijvoorbeeld door de historische Burchtwijk aan de Boedakant van de Donau – het sfeervolste deel van Boedapest ligt tussen het Burchtpaleis en de oude burgerstad. In Pest kun je heerlijk wandelen door de smalle straten van Leopoldstad en de voormalige Joodse wijk.

Hier zit muziek in!

Boedapest is een zeer muzikale stad. Operettes als de *Csárdásfürstin* zijn ook nu nog populair. Verrassend is de door de Budapest Klezmer Band aangezwengelde heropleving van de swingende Joodse klezmermuziek. Ook de uitstekende jazzclubs worden druk bezocht. Liever pop of rock? Ga dan naar een van de openluchtfestivals, zoals het beroemde Sziget Festival.

Nieuw (nacht)leven in de 'ruïnes'

De voormalige Joodse wijk herbergt het belangrijkste uitgaansgebied van Boedapest. De stegen achter de Grote Synagoge zitten vol met cafés, restaurants en 'ruïnekroegen'. Nog maar enkele jaren geleden leek de wijk aan verval ten onder te gaan, nu is er volop ruimte voor nieuw leven (zie ook).

Tijd voor een bakje koffie?

Boedapest telt van oudsher talrijke koffiehuisen. Voor de Eerste Wereldoorlog waren dat er zo'n vijfhonderd. Na de val van de Muur in 1989/1990 ontstond er een heropleving van de koffiecultuur. De rokende en drinkende schrijvers en kunstenaars die destijds de koffiehuisen vulden, zijn verdwenen, maar de sfeer van vroeger is her en der nog altijd bewaard gebleven. Populair zijn ook nu nog Café Centrál en Café New

York (zie ook). Ga voor een uitbundig interieur naar het BookCafé (zie ook).

Het leven is als een rivier

Boedapest wordt doorsneden door de Donau (Duna in het Hongaars). De beste manier om de monumenten langs de rivier te bekijken, is vanaf een rondvaart- of een lijnboot. Dan blijkt dat de UNESCO het Donaupanorama in 1987 niet voor niets tot Werelderfgoed heeft bestempeld.

Torenbeklimming

Sinds de renovatie van de prachtige Matthiaskerk in de Burchtwijk is het mogelijk om (in een groep) de toren te beklimmen. Vanaf de top heb je het mooiste uitzicht op de Burchtwijk, de heuvels van Boeda en het op de andere oever van de Donau gelegen Pest (zie ook).

Met Boedapest heb ik een nauwe band: mijn echtgenote komt hier vandaan. Bijzonder vind ik vooral dat de stad zich constant verjongt, maar toch altijd trouw blijft aan zichzelf.

Vragen? Ideeën?

Laat het me weten! Mijn adres bij de ANWB:

@ anwbmedia@anwb.nl

Dit is Boedapest

Boedapest zit in een periode van ingrijpende veranderingen, die een grote uitdaging voor de stad en de inwoners betekenen. Overal in de stad heerst een bedrijvigheid die doet denken aan de bouwperiode van eind 19e eeuw. Moderne wijken, gerenoveerde bruggen en huizen, een nieuwe metrolijn en een postmodern cultuurpaleis aan de Donau getuigen van een geest van vernieuwing, die veelal met EU-geld is gefinancierd. Maar de tientallen jaren van verwaarlozing en geldgebrek zijn niet gemakkelijk weg te poetsen. In de vroegere Joodse wijk in Elisabethstad – die onder bescherming van de UNESCO staat – zijn veel panden zo vervallen dat sloop dreigt; andere oude panden zijn dan weer op creatieve manier verbouwd tot 'ruïnekroeg'. Bijkomend probleem is dat niet iedereen van de vernieuwingen profiteert en de sociale kloof alleen maar groter wordt. Bovendien ontstaan er spanningen door het omstreden beleid van minister-president Orbán. Het is afwachten hoe de toekomst van Boedapest er gaat uitzien.

Pronkgebouwen uit de 19e eeuw

Bijzonder trots zijn de Hongaren op wat er aan het einde van de 19e eeuw tot stand is gebracht: in die periode is een groot deel van de huidige stad binnen de Grote Ring ontstaan. Juist het stadsbeeld uit deze periode bepaalt nu voor een belangrijk deel de charme van Boedapest. Wie vanaf de Burchtheuvel over de Donau naar Pest kijkt, krijgt een stadspanorama voorgeschoteld dat er veelal nog net zo uitziet als ruim honderd jaar geleden. Deze periode en de sierlijke Jugendstil die daarop volgde hebben prachtige monumenten opgeleverd, met als mooiste voorbeelden het Parlement en de Franz Lisztmuziekacademie.

Culturele motor Boedapest

Als in Hongarije op cultureel vlak iets nieuws wordt ondernomen, dan gebeurt dat overwegend in Boedapest. Liefhebbers vinden hier dan ook een rijkgeschakeerd cultureel aanbod. De staatssteun mag inmiddels sterk verminderd zijn, aan het begin van de 21e eeuw zorgde de moderne Millenniumwijk langs de Donau voor een nieuwe impuls. Ambitieuze zijn bovendien de plannen voor de bouw van een museumkwartier in het Stadspark. Daarnaast resulteerden private initiatieven in het KOGART-huis aan de Andrassy út en het Huis van de Hongaarse Secessie in Leopoldstad. Ook de uitstekende

festivals dragen bij aan de dynamiek van het culturele aanbod: tijdens het internationale Lentefestival in mei kunnen concert- en theaterliefhebbers volop genieten, terwijl 's zomers het Sziget Festival vooral een openluchtspektakel voor jongeren is. De aantrekkelijke pleinen van de hoofdstad vormen dan weer een sfeervol decor voor diverse zomerconcertreeksen. In muzikaal opzicht is Boedapest van oudsher de hoofdstad van de jazz, maar ook de Joodse klezmermuziek neemt weer een belangrijke plaats in binnen de muziekcultuur – vooral dankzij de Budapest Klezmer Band. Alternatieve culturele centra als Trafó en Fonó zorgen voor frisse impulsen en dienen als decor voor avant-gardistische projecten.

Boedapest swingt, zowel binnen als buiten.

Uitgaanslocaties

De jongeren in de Hongaarse hoofdstad gaan graag uit. Rond het plein Liszt Ferenc tér en in de Gozsduhofjes rijgen de cafés zich aaneen. De vele terrassen in het stadshart moeten uiterlijk om 24 uur sluiten, waarna het feestgedruis zich verplaatst naar de levendige 'ruïnekroegen' in de oude Joodse wijk. Deze soms wat geïmproviseerde kroegen hebben een plekje gevonden in verlaten panden en op binnenplaatsen. Sommige 'ruïnekroegen' bestaan slechts één zomer, andere – zoals Szimpla Kert – houden het langer vol en zijn tot ver buiten de stadsgrenzen bekend. Telkens weer blijkt dat de Boedapesters vol creatieve ideeën zitten als het gaat om het inrichten van bijzondere locaties.

Verkeer en milieu

In de afgelopen dertig jaar zijn meer dan 300.000 inwoners uit de metropool weggetrokken – dat is zo'n 15% van de bevolking. Zij reizen nu voor hun werk naar Boedapest op en neer, wat leidt tot aanzienlijke verkeersproblemen. Voor veel (ex-)Boedapesters is het een kwestie van status om met de auto naar het centrum te gaan. Daardoor zijn de trams en de bussen misschien niet meer zo vol als vroeger, maar de parkeerproblemen zijn des te nijpender geworden. Als toerist is het verstandig de auto waar mogelijk op een bewaakte parkeerplaats achter te laten en de stad verder te voet of met het openbaar vervoer te verkennen. Sinds 2014 kan de nieuwe metrolijn 4 daarbij helpen. Daarnaast wordt de fiets steeds populairder als reactie op het toenemende autoverkeer, zowel bij de Boedapesters als bij de toeristen. Een fiets huren is dan ook vrij eenvoudig. Aantrekkelijke fietspaden zijn er onder meer langs de Boedazijde van de Donau en op het Margaretha-eiland. Wie echt frisse lucht wil happen, maakt een uitdagende fietstocht naar de heuvels van Boeda.

Boedapest in cijfers

0

kantoorflats staan er in de binnenstad van Pest.

5,1

procent van de Boedapesters is werkloos (2015).

11

Donaubruggen telt de stad, waarvan negen voor het verkeer en twee voor treinen.

23

districten zijn er in Boedapest, elk met een eigen burgemeester.

31

kilometer lang is het grottenstelsel van Pálvölgyi-Szép völgyi - de langste grotten in Hongarije.

48

graden bedraagt het stijgingspercentage van de kabeltram.

123

warmwaterbronnen zorgen in 'Bad Boedapest' voor warme en heilzame waterwellness.

300

forint krijg je ongeveer voor één euro.

CA. 500

koffiehuizen waren er aan het begin van de 20e eeuw.

525

vierkante kilometer meet de stad, waarvan 352 in Pest en 173 in Boeda.

527

meter hoog is de János-hegy (Johannesheuvel), het hoogste punt van de stad.

1647

kilometer legt de Donau af van de Kettingbrug naar de monding in de Zwarte Zee.

1,73

miljoen inwoners telt Boedapest.

3

miljoen buitenlandse toeristen komen elk jaar naar de Hongaarse hoofdstad.

40

miljoen bakstenen zijn gebruikt voor het Parlement.

375
meter lang is de in 1849
gebouwde Kettingbrug.

Wat is waar?

Het belangrijkste oriëntatiepunt in Boedapest is de Donau. Deze scheidt de stad van noord naar zuid in twee ongelijke delen: aan de westkant ligt het heuvelachtige Boeda met de Burchtheuvel en de Gellértheuvel, aan de oostkant ligt het vlakke Pest, het zakelijke centrum van de metropool.

Eerste kennismaking

Visueel middelpunt van de stad is de 's avonds feestelijk verlichte **Kettingbrug (Lánchíd)** (M D 4), de oudste vaste verbinding over de Donau tussen Boeda en Pest. De meeste bezienswaardigheden liggen of op de Burchtheuvel in Boeda of in Pest binnen de **Grote Ring**. Deze (halve) ringweg begrenst het centrale deel van Pest van de Margarethabrug in het noorden tot de Petőfibrug in het zuiden. De **Kleine Ring** omsluit het eigenlijke centrum van Pest van de Kettingbrug in het noorden tot de Vrijheidsbrug in het zuiden. Belangrijker voor stadstoeristen is het plein **Deák Ferenc tér** (M E 4/5) in het hart van Pest: hier komen drie metrolijnen en diverse tram- en buslijnen samen. Overigens is het Donaupanorama bekroond met de titel UNESCO Werelderfgoed – alle reden dus om ook een boottocht op het programma te zetten.

Boeda en de Burchtheuvel

De **Burchtheuvel** van Boeda stijgt tot 50-60 m boven de Donau uit. Het zuidelijk deel van deze heuvelrug wordt gedomineerd door het **Burchtpaleis**, met hierin de **Hongaarse Nationale Galerie** (M C/D 5), een van de belangrijkste musea van het land. Aan de noordkant van de heuvel ligt de idyllische **Burchtwijk**, waar de barokke straatjes gemaakt lijken om gewoon wat rond te slenteren. De sierlijke **Matthiaskerk** (M C 4), decor van kroningen en koninklijke huwelijken, en het romantisch ogende **Vissersbastion** zijn de belangrijkste toeristentrekkers in deze verder opmerkelijk rustige wijk.

Gellértheuvel

De witte, steile rotswanden langs de Donau ten zuiden van de Burchtheuvel zijn van de **Gellértheuvel** (M D/E 6). De top wordt bekroond door de vroegere citadel en het al van verre zichtbare Vrijheidsbeeld. Vanaf de top heb je een fantastisch uitzicht op stad en ommelanden. Aan de voet van de Gellértheuvel nodigen het Turkse **Rudasbadhuis** (M kaart 3, D/E 6) en het **Gellértbadhuis** (M E 7) met zijn Jugendstildecoraties uit tot enkele uren relaxen in het warme bronwater.

Binnenstad van Pest

Op de rechteroever van de Donau begrenst de Kleine Ring het oude centrum van Pest. Kloppend hart is de voor voetgangers gereserveerde **Váci utca** (M E 5-F 6). Ooit was dit de chicste winkelstraat van Hongarije en ook nu nog is het hier heerlijk winkelen. Door ook andere straten verkeersluw te maken, is de binnenstad van Pest de laatste jaren een stuk aantrekkelijker geworden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Egyetem tér en de Március 15. tér. Ook de vele koffiehuisen geven Pest de nodige flair, net als het aangename wandelgebied van de Doanupromenade, die prachtige panorama's biedt op de rivier en de Burchtheuvel daarachter. De belangrijkste bezienswaardigheden aan de Kleine Ring zijn de **Centrale Markthal** (M F 6/7) en het **Nationaal Museum** (M F 6).

Tussen Kleine Ring en Grote Ring

In dit halvemaanvormige gebied, dat ontstond bij de stadsuitbreidingen in de 19e eeuw, is de sfeer uit die begintijd nog duidelijk merkbaar. Ga in elk geval kijken in de wijk **Leopoldstad** (📍 D/E 2-4), met aan de oever van de Donau het pompeuze Parlement en de majestueuze Sint-Stefansbasiliek. Een heel eigen charme heeft de **voormalige Joodse wijk** (📍 F/G 4/5) in Elisabethstad, met de indrukwekkende Grote Synagoge in de Dohány utca. In deze wijk speelt zich nu een belangrijk deel van het uitgaansleven af, onder meer in de in vervallen panden ingerichte 'ruïnekroegen'. Ook het uitgaansplein **Liszt Ferenc tér** (📍 F 3) is nog altijd populair. Ten zuiden van de Grote Ring biedt de moderne **Millenniumstad** (📍 kaart 4) tal van culturele mogelijkheden. Kunstliefhebbers gaan naar de galerieënstraat **Falk Miksa utca** (📍 E 2) bij het Parlement.

Andrássy út en Stadspark

Vanuit het centrum leidt de pronkboulevard **Andrássy út** (📍 E-H 2-4) naar het **Heldenplein** (📍 H 1) en het **Stadspark (Varósliget)** (📍 H-K 1/2). Onderweg passeer je de schitterende **Staatsopera** (📍 F 4) en het Broadway van Pest. Het Heldenplein eert mythologische vorsten, koningen en vrijheidsstrijders, terwijl het nabijgelegen **Museum van de Beeldende Kunst** (📍 H 1) vanaf 2018 weer belangrijke Europese en Egyptische kunstwerken toont. Voor gezinnen is de dierentuin in het aangrenzende Stadspark een ideaal uitstapje. In ditzelfde park zorgen het paleisachtige Széchenyibadhuis en de sfeervolle Vajdahunyadburcht voor een romantisch plaatje.

Margaretha-eiland en Óbuda

Het midden in de Donau gelegen **Margaretha-eiland** (📍 D 1 en kaart 2) is de groene long van de stad. Op het als een park ingerichte eiland kunnen de Boedapesters de drukte van de stad ontvluchten en genieten van rust en ontspanning. **Óbuda** (📍 kaart 2) in het noordwesten is de bakermat van Boedapest. De resten van de vroegere Romeinse provinciehoofdstad Aquincum, een barok museumensemble en fantasieloze hoogbouw zorgen hier voor een boeiend contrast.

Kodakmoment

Dampend ontspannen

De schaakspelers in het paleisachtige Széchenyibadhuis lijken geen enkele stress te kennen. In het 36°C warme water overpeinen ze in alle rust de volgende zet. Extra charme krijgt het bad in de winter, als het buiten ijskoud en donker is en dichte nevelflarden over het wateroppervlak dwarrelen. In Széchenyi – en in de andere prachtige badhuizen van de Hongaarse hoofdstad – kun je je dagelijkse zorgen even achter je laten.

Voor vorst en vaderland

Met norske blik kijken Hongaarse vorsten, koningen en revolutionairen uit over het halfronde Heldenplein – want wat zich hier heden ten dage allemaal afspeelt! Sportief geklede skaters en bmx'ers halen halsbrekende toeren uit op de gladde stenen van het plein. Toeristen vormen een dankbaar publiek, want op het Heldenplein zijn verder weinig heldhaftige foto's te maken.

Café met allure

Wat een contrast met de moderne, minimalistisch ingerichte cafés: door de kleurrijke fresco's en hoge wandspiegels van deze voormalige balzaal waan je je in het BookCafé in een vorstelijk paleis. Plof neer in een van de fauteuils en laat het uitbundige decor rustig op je inwerken. 's Middags kun je dat zelfs doen onder rustgevende pianobegeleiding.

Het kompas van Boedapest

1

Ontdekkingstocht per boot – levensader Donau

In bijna geen enkele stad langs de Donau wordt het stadsbeeld zo sterk bepaald door de rivier als in Boedapest. Vanaf de Donau (Duna in het Hongaars) heb je een prachtig uitzicht op de hoogten van de stad. Extra sfeervol is een rondvaart in de avond, als de monumentale bouwwerken zijn verlicht. Dus stap aan boord en ontdek de stad van zijn mooiste kant!

Meteen al bij de **Donaupromenade (Dunakorzó)** ¹ ontvouwt zich een indrukwekkend panorama: majestueus troont het grote **Burchtpaleis** ² (zie ook) op de Burchtheuvel van Boeda, met aan de linkerkant daarvan de **Gellértheuvel** ³ met zijn Citadel (Citadella) en het Vrijheidsbeeld (zie ook), en aan de rechterkant de **Kettingbrug (Lánchíd)** ⁴. Geen wonder dat de UNESCO het sprookjesachtige Donaupanorama al in 1987 tot Werelderfgoed heeft gepromoveerd.

Tegenwoordig een vanzelfsprekendheid: in enkele minuten rij je van de ene oever van de machtige rivier naar de andere. Tot aan de bouw van de Kettingbrug vormde de Donau echter een 300 m brede grens tussen Pest en Boeda.

Eindelijk een brug

De tussen 1839 en 1849 gebouwde **Kettingbrug** was de eerste brug die Pest en Boeda met elkaar verbond. Tot die tijd was de rivier vooral een grenslijn, die onder de Romeinen zelfs als rijksgrens fungeerde. Sinds de aanleg staat de brug symbool voor de vereniging van de vroeger op zichzelf staande steden Pest en Boeda. Toch was de bouw niet onomstreden. Graaf István Széchenyi – die vanwege zijn hervormingsprojecten ook wel ‘de grootste Hongaar’ wordt genoemd – wist het project door te drukken. In 1820 had hij door slecht winterweer dagenlang moeten wachten voordat de Donau kon worden overgestoken en hij de begrafenis van zijn vader kon bijwonen. In 1832 richtte hij een vereniging op voor de bouw van een brug, maar pas in 1849 – kort na de revolutionaire opstanden van 1848/1849 – kon het massieve bouwwerk feestelijk worden geopend. Ter ere van de hervormingsgezinde graaf luidt de volledige naam Széchenyi-Kettingbrug.

INFORMATIE

Het hele jaar door worden overdag en 's avonds rondvaarten over de Donau aangeboden, deels in combinatie met een stadsrondrit (zie ook). Startpunt is de **aanlegsteiger 1** aan de **Pestzijde van de Donaupromenade 1**, tussen Vigadó tér en Petőfi tér.

Aanbieders: voor een één uur durende boottocht met begeleidend commentaar kun je terecht bij Legenda, tel. 1 266 41 90, www.legenda.hu, bij Programcentrum, tel. 1 317 77 67, www.programcentrum.hu en bij DunaYacht, tel. (06) 30 586 50 01, www.dunayacht.com. Bijzonder én onderhoudend is de twee uur durende combinatietour te land en te water, met een amfibische bus van Riverride (HUF 8500, tel. 1 33 22 555, www.riverride.com).

ETEN EN DRINKEN

Pal naast de aanlegsteigers liggen twee uitnodigende restaurantboten klaar voor een maaltijd met rivierzicht.

Spoon 'The Boat' 1 (Vigadó tér, steiger 3, tel. 1 411 09 33, www.spoonrestaurants.hu, dag. 12-24 uur, hoofdgerechten ca. HUF 3500-9500) biedt een chique entourage met een uitmuntende fusionkeuken – 's avonds beslist reserveren! Enkele meters verderop biedt **Columbus Pub és Étterem 2** (Vigadó tér, steiger 4, tel. 1 266 90 13, www.columbuspub.hu, dag. 12-24 uur ('s winters ma.-vr. 17-24, za., zo. 12-24 uur), hoofdgerechten HUF 2500-7800) smakelijke Hongaarse gerechten. 's Avonds fungeert het als jazzclub (zie ook).

Uitneembare kaart kaart 1 D 1–G 8 | metro 1: Vörösmarty tér, tram 2: Vigadó tér

De Boedapesters houden van mooie verhalen. Zo wordt wel verteld dat de tunnel in de Burchtheuvel vlak achter de **Kettingbrug** alleen maar is aangelegd om de populaire brug bij slecht weer in te kunnen schuiven. Ook gaat het verhaal dat de leeuwen op de bruggenhoofden geen tong hebben. De beeldhouwer verzekerde echter dat als je maar diep genoeg in de muil van de leeuwen kijkt, je wel degelijk een opgerolde tong zult ontdekken.

Parlement en groene long

Verder stroomopwaarts verheft zich links op de Burchtheuvel van Boeda de sierlijke toren van de **Matthiaskerk (Matyás templom)** (zie ook). Hiervoor ligt het speels-romantische **Vissersbastion (Halászbástya)** , een van de mooiste uitkijkpunten in de Burchtwijk. Van hier tot aan de Donau strekken zich de smalle straatjes van de Waterstad uit.

Rechts, aan de Pestkant van de oever, komt het imposante **Parlement (Országház)** (zie ook) in beeld. Vanaf de rivier zie je dat de façade geheel op de Donau is gericht; toch liep over de staatsietrap geen enkel staatshoofd, want de hoofdingang bevindt zich – anders dan de gevel doet vermoeden – aan de achterkant aan de Kossuth tér.

Iets verderop vormt de in 1879 geopende **Margarethabrug (Margit híd)** de volgende oeververbinding. Tip: kom 's avonds terug om vanaf de brug te genieten van het uitzicht op de verlichte bezienswaardigheden aan weerszijden van de rivier. Achter de brug ligt midden in de rivier het **Margaretha-eiland (Margitsziget)** , de groene long van de hoofdstad.

Bij dit punt maken de meeste excursieboten rechtsomkeert; de lijnschepen die vertrekken vanaf de Jászai Mari tér aan de Pestzijde varen verder naar het noorden.

Vanaf de brug lijkt het pompeuze parlamentsgebouw wel wat op een sprookjeskasteel.

Langs de bruggen stroomafwaarts

De boottocht gaat nu stroomafwaarts, terug langs het startpunt en dan onder de witte **Elisabethbrug (Erzsébet híd)** ¹⁰ door naar het zuiden. De oorspronkelijke brug werd – net als alle andere bruggen – in de Tweede Wereldoorlog verwoest en in 1964 door een slankere constructie vervangen.

Veel bruggen zijn de laatste jaren zorgvuldig gerestaureerd: schroef voor schroef, steen voor steen, zoals hier de Vrijheidsbrug.

Rechts, aan de voet van de Gellértheuvel (Gellérthegy), liggen twee van de mooiste badhuizen van Boedapest (zie ook): het 450 jaar oude Ottomaanse **Rudasbadhuis (Rudas gyógyfürdő)** ¹¹ en het betoverende, in Jugendstil uitgevoerde **Gellértbadhuis (Gellért gyógyfürdő)** ¹¹. Dit laatste is goed te herkennen als onderdeel van het imposante Gellért Hotel bij de groene **Vrijheidsbrug (Szabadság híd)** ¹². Over de oorspronkelijk in 1896 aangelegde brug rijden nu de gele trams die Pest verbinden met het zuiden van Boeda.

Tot slot volgt na de sobere **Petőfibrug (Petőfi híd)** ¹³ de postmoderne wijk Millenniumstad, gelegen aan de Donau-oever van Pest. Halverwege de jaren 90 was dit terrein voorbestemd voor een samen met Wenen te organiseren Wereldtentoonstelling, maar na het afblazen van dit plan werden er kantoren en cultuurpaleizen gebouwd. Blikvangers zijn het **Nationaal Theater (Nemzeti Színház)** ¹⁴ en het in 2005 geopende **Paleis der Kunsten (Művészetek Palotája)** ¹⁵ (zie ook), met onder meer het Ludwig Museum (zie ook). Vooral het Paleis der Kunsten kent een veelzijdig aanbod. 's Avonds zorgt de voortdurend wisselende belichting voor een surreëel aandoend kleurenspeel op de gevel. Vanaf

Millenniumstad varen rondvaartboten en lijnschepen terug naar de
Donaupromenade van Pest.

Wie tijdens de boottocht geen behoefte heeft aan commentaar, kan als alternatief meevaren met een van de **lijnschepen** die varen tussen Haller utca (Millenniumstad) en Jászai Mari tér bij de Margarethabrug. De afvaartsteiger vind je bij Petőfi tér aan de Pestzijde van de Donaupromenade. Met een dag- of weekkaart van het openbaar vervoer zijn de schepen van maandag tot en met vrijdag zelfs gratis. In de zomer vertrekken de schepen om de 30-60 minuten, in de winter om de 1-2 uur. Voor meer opties zie ook.

2

Museumpaleis met uitzicht – **het Burchtpaleis**

Hoog boven de Donau domineert het Burchtpaleis de skyline van de Burchtheuvel in Boeda. Hier resideren al lang geen koningen meer. In plaats daarvan presenteert de Hongaarse Nationale Galerie hier werk van grote Hongaarse kunstenaars uit de 19e-20e eeuw. Het Historisch Museum van Boedapest ernaast geeft een beeld van de veelbewogen geschiedenis van de stad.

Het **Burchtpaleis (Budavári Palota)** in het stadsdeel Boeda troont boven de rivier als een symbool van het Hongaarse nationale zelfbewustzijn. Zelfs de communisten hebben het beschadigde slot na de Tweede Wereldoorlog niet gesloopt, maar gerenoveerd.

Slechts zelden is het panoramaterras van het Burchtpaleis zo leeg als hier – het uitzicht over de Donau is dan ook fantastisch.

Een ritje met de kabeltram Sikló naar de Burchtheuvel is kort, maar zeker spannend.

Tataren, renaissancevorsten en Habsburgers

De oorsprong van het paleis gaat terug tot de 13e eeuw. Na een verwoestende inval van de Tataren in 1241-1242 liet koning Béla IV, 'de tweede grondlegger',

verspreid over het land vestingen bouwen voor een betere verdediging. Vanwege de gunstige ligging werd Boeda al snel de koninklijke residentie. Onder koning Matthias kwam in de tweede helft van de 15e eeuw de renaissance naar deze streken en ontstond de vermaarde Bibliotheca Corviniana. Destijds zou dit na de Vaticaanse bibliotheek de grootste bibliotheek van Europa zijn geweest. In 1541 werd Boeda veroverd door de Turken. Sindsdien verbleef er geen vorst meer in het paleis. Bij de inname van Boeda in 1686 door de Habsburgers lag het paleis in puin. In de 18e eeuw volgde wederopbouw onder Maria Theresia; tegen het einde van de 19e eeuw kreeg het paleis zijn huidige vorm.

Omhoog met de kabeltram

Al sinds 1870 kunnen bezoekers vanaf de Clark Ádám tér bij de Kettingbrug met de **kabeltram Budavári Sikló** (tijden zie ook) omhoog naar het Burchtpaleis. Het bijna 100 m lange traject kent een hellingsgraad van wel 48 graden. De Sikló werd destijds aangelegd om de ambtenaren van de koning vanuit de stad comfortabel omhoog te brengen naar de op de Burchtheuvel gevestigde ministeries.

Onder de machtige koepel van het Burchtpaleis gaat kunst met een grote K schuil: de Hongaarse Nationale Galerie toont hier haar schatten.

Hongaarse meesterwerken

Vier vleugels van het reusachtige paleis maken deel uit van de **Hongaarse Nationale Galerie (Magyar Nemzeti Galéria)**. Hier worden Hongaarse kunstwerken getoond die dateren van de 11e eeuw tot heden. De middeleeuwse collectie omvat enkele waardevolle gotische vleugelaltaren. Extra aandacht verdienen de kunstwerken uit de 'gouden periode' van het Oostenrijks-Hongaarse compromis in 1867 tot de Eerste Wereldoorlog. In die periode had de overheid grote belangstelling voor heroïsche historiestukken,

zoals *De vrouwen van Eger* van Bertalan Székely (1867). Dit schilderij op de eerste verdieping herinnert aan de verdediging van het kasteel Eger tegen een Turkse overmacht in 1552. In een heel andere stijl werkte Mihály Munkácsy – misschien wel de belangrijkste Hongaarse schilder uit de geschiedenis – met zijn duistere genrestukken. *De laatste dag van de veroordeelde* (1870) en *Vagebonden van de nacht I* (1872-1873) geven een onverbloemd beeld van de maatschappelijke realiteit in de 19e eeuw.

Het veelzijdige karakter van de kunstwereld is ook te zien aan de werken van twee andere kunstenaars. Pál Szinyei Merse, een van de eerste Hongaarse impressionisten, is in het museum vertegenwoordigd met onder meer *Meifeest* (1873) en *Vrouw in lila* (1874). Aan het begin van de 20e eeuw creëerde de excentrieke autodidact Tivadar Csontváry Kosztka kleurrijke schilderijen op groot formaat. Een goddelijk visioen zou hem ervan hebben overtuigd dat hij beroemder zou worden dan Rafaël ... In elk geval behoren zijn werken, en die van Munkácsy, tot de duurste op de Hongaarse kunstmarkt. Bekijk in elk geval *De ruïnes van het Griekse theater van Taormina* (1904-1905) bij de trap naar de tweede verdieping.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Sikló 1: de kabeltram Sikló rijdt met korte tussenpozen elke dag van 7.30 tot 22 uur omhoog naar het Burchtpaleis. Een enkele reis kost HUF 1200, met korting HUF 700.

Hongaarse Nationale Galerie 2: Szent György tér 2 (paleisvleugel A-D), www.mng.hu, di.-zo. 10-18 uur, permanente expositie HUF 1800/900, audiotour HUF 800.

Historisch Museum van Boedapest 5: Szent György tér 2 (paleisvleugel E), www.btm.hu, mrt.-okt. di.-zo. 10-18, nov.-feb. 10-16 uur, permanente expositie HUF 1800/900.

Kasteeltuinbazaar (Várkert Bazár) 10: www.varkertbazar.hu, in de kasteeltuin, toegang gratis, in de zijvleugel tijdelijke exposities (met toegangsprijs).

ETEN EN DRINKEN

Zowel de Nationale Galerie als het Historisch Museum van Boedapest heeft een eigen café. Bij de uitgang van de Burchttuin vind je aan de voet van de Turul een zomers caféterras.

Voor een mooi uitzicht op het Burchtpaleis ga je naar **Korona Kávéház** (Dísz tér 16, tel. 1 385 61 39, dag. 10-18 uur).

Uitneembare kaart C/D 5 | bus 16, 16A, 116: Dísz tér, Budavári Sikló
(kabeltram)

Belangrijke kunstenaarskolonies

Aan het einde van de 19e eeuw voelden veel kunstenaars de behoefte om de 'verdorven' grote stad in te ruilen voor het 'natuurlijke leven' in dorpjes op het platteland. In 1896 behoorden Simon Hollósy en Károly Ferenczy tot de oprichters van de eerste Hongaarse kunstenaarskolonie in Nagybánya (het huidige Baia Mare in Roemenië). Schilderen deden ze vooral in de openlucht. Een goed voorbeeld hiervan is Ferenczy's schilderij *Oktober* (1903) op de tweede verdieping van de Nationale Galerie.

Een andere kunstenaarskolonie ontstond in 1901 in Gödöllő, op initiatief van Aladár Körösfői-Kriesch. Zijn schilderijen, die zijn gebaseerd op een mystiek-religieuze visie, staan duidelijk in de traditie van de Jugendstil. Een van zijn hoofdwerken is in de Franz Lisztmuziekacademie te bekijken (zie ook). In de Nationale Galerie is hij onder meer vertegenwoordigd met *Geschiedenis van Klára Zách I + II* (1911). Op de derde verdieping is verder Hongaarse kunst van na 1945 te zien.

De komende jaren zal de Nationale Galerie verhuizen naar een geheel nieuw pand in het Stadspark, maar een exacte datum is nog niet bekend.

Op de Matthiasfontein staat koning Matthias afgebeeld als een jager die net een flink hert heeft afgeschoten. De rest van de beeldengroep toont dat hij blijkbaar nog een wapen bij zich had, namelijk een liefdespijl van Amor.

Kansloze liefde

Na het verlaten van de Nationale Galerie wandel je via een passage naar de **Matthiasfontein** ³ (1904) van Alajos Stróbl. De beroemde renaissance-stijl koning Matthias staat hier afgebeeld als jager. Rechtsonder zie je de 'mooie Ilona', een vrouw van eenvoudige komaf die verliefd werd op de onbekende jager. Maar zodra ze in de gaten kreeg dat hij de koning was, beseftte ze dat de liefde kansloos was en stierf ze aan een gebroken hart.

Geschiedenis van de stad

Wandel dan via de Leeuwenpoort naar de binnenplaats van het slot. Meteen rechts zie je de ingang van de **Széchenyi-Nationale Bibliotheek** ⁴. Aan de achterkant van de binnenplaats herbergt de zuidvleugel van het paleis het **Historisch Museum van Boedapest (Budapesti Történeti Múzeum)** ⁵. Hier wordt de geschiedenis van de stad in beeld gebracht. Interessant zijn enkele gerestaureerde delen van het middeleeuwse slot.

Staatspresident en Beethoven

Bij de uitgang van het Burchtpaleis, naast het eindstation van de kabeltram, staat het **Sándorpaleis (Sándor palota)** ⁶, waarin de staatspresident resideert. Na de 'Ausgleich' (compromis) met Oostenrijk in 1867 resideerden de Hongaarse minister-presidenten tot 1944 in dit paleis, dat in 1806 door Mihály Pollack werd ontworpen. Na de Tweede Wereldoorlog lag het er lange tijd verwaarloosd bij, totdat minister-president Orbán zich hier vestigde in zijn eerste ambtstermijn van 1998 tot 2002. Daarna trok de staatspresident in dit statige paleis in de burcht.

Naast het Sándorpaleis bevindt zich het **voormalige karmelietenklooster** 7. Na de opheffing van het klooster door keizer Jozef II werd hier in 1790 voor het eerst een toneelstuk in het Hongaars opgevoerd. In 1800 gaf Ludwig van Beethoven hier een zeer gewaardeerd gastconcert. De afgelopen jaren is dit deel van het complex helemaal op de schop gegaan omdat minister-president Orbán hier zijn werkruimte wilde hebben en verschillende ministeries zijn meeverhuisd.

Achter het tot tentoonstellingsruimte verbouwde **vroegere ministerie van Defensie** 8 ligt het **Paradeplein (Dísz tér)** 9. Dit plein vormt de overgang tussen het representatieve paleisdeel in het zuiden van de Burchtwijk en het pittoreske burgerdeel in het noorden.

Elke dag tussen 10 en 17 uur vindt op elk heel uur bij het Sándorpaleis het ceremoniële **wisselen van de wacht** plaats. Locatie: bij de hoofdingang, naast de ingang van de kabeltram.

→ OM DE HOEK

Direct onder het Burchtpaleis strekt zich tot aan de Donau de **Kasteeltuinbazaar (Várkert Bazár)** 10 uit. Dit prachtige paleistuinencomplex met tal van winkeltjes, dat tussen 1875 en 1883 door de Hongaarse architect Miklós Ybl werd ontworpen, is de laatste jaren uit zijn Doornroosjeslaap gewekt en compleet gerestaureerd. Onderweg van of naar het Burchtpaleis is het absoluut de moeite waard om een kleine omweg te maken, want er zijn ook oude poorten en vestingmuren te zien. Een roltrap en een lift maken de wandeling iets gemakkelijker. De onderingang van de tuinen vind je aan de Ybl Miklós tér, in de buurt van de aanlegsteigers.